

-826-

פרוטוקול מס. 164

מישיבת ועדת הכלכלה

יום ה', כ' בשבט, תשל"ו - 22 בינואר, 1976, שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר י. מודעי  
א. אבטבי  
מ. דרובלס  
א. לבני  
י. שערי

מוזמנים:  
( י. שומר  
( נ. לירם  
א. יפה  
משרד המסחר והתעשייה

מזכיר הוועדה: פ. פלקסר

יועץ כלכלי: ד. לב

רשמה: א. דגני

סדר-היום: חוק הליכות המסחר, תשל"ב-1972.

-----  
( נתיק 24.1.76 ביום )

היו"ר י. מודעי: בהיעדרו של היושב-ראש, שביקשני לנהל ישיבה זו, אני פותח את הישיבה.

לפני שנעבור לסדר-היום אני מבקש להציע כי באחת הישיבות הקרובות נדון בנושא של משק לשעת חירום. בנושא זה התקיימו דיונים אחרי מלחמת יום-הכיפורים ואז קיבלנו החלטה לקיים על כך דיון יסודי. אבל זה דרכו של עולם, שכאשר אין לחץ - דוחים. אם יתחיל להיות לחץ ישאלו: למה לא טיפלחם בנושא? אני מבקש את הסכמת הוועדה להעלות את הנושא על סדר-היום.

י. שערי: האם הנושא הוא במסכות הוועדה הזו או ועדת החוץ והבטחון?

היו"ר י. מודעי: הכפיפות של ועדת מל"ח עליונה היא לשר הבטחון. הנושאים שאנו מטפלים בהם הם משקיים. הנושא נופל בין הוועדות. הוועדה כבר דנה בנושא.

י. שערי: אני זוכר שוועדת החוץ והבטחון דנה בנושא.

פ. פלקסר: שלושה נושאים הם בתחום טיפולה של הוועדה: תחבורה, העשיה, חלוקת כח אדם במפעלים.

היו"ר י. מודעי: נושאים אלה הם בתחום טיפולנו. יש נושאים שהם בתחום משרד הפנים: התארגנות רשויות

מקומיות, מידע לציבור.

נעלה את השאלה על סדר-היום. אפשר לקיים דיון ולשקול באילו אפיקים אנו רוצים ללכת. הכפיפות האופרטיבית היא למשרד המסחר והתעשיה. יש כמובן נושאי חוץ ובטחון.

י. שערי: אינני מתנגד להצעה. ועדת הכלכלה נמצאת בענין זה במצב עדין. חבל שהיו"ר הקבוע של הוועדה איננו כאן. ועדת הכספים דנה בענין אג"ד בגלל הערבות. גם אנו דנים בכך. זה לא כל-כך מכובד. המשבר הוא בטיפולה של ועדת הכספים כי ענין ההזרמה הוא שהביא להתפוצצות. הנושא הוא בתחום ועדת הכלכלה, אבל ברגע שמטפלת בכך ועדת הכספים מתברר שוועדת הכלכלה איננה ממלאת כאן תפקיד מרכזי. גם מבחינה עניינית ועדת הכלכלה נדחקה לקרן זווית. יש לדאוג שהעניינים לא ייראו כך. זה לא עושה רושם טוב גם על גוף כמו אג"ד. אנשי אג"ד יודעים שבוועדת הכספים הם צריכים לקבל את הכסף. צריך לדאוג שלא תהיה כפילות בטיפול, כי כאשר מטפלות בכך שתי ועדות של הכנסת, ואחת מהן היא הקובעת, נמצאת השניה במצב נחות.

היו"ר י. מודעי: אני מסכים למה שאמר חבר-הכנסת שערי. אבל אני עכשיו ממלא-מקום של היושב-ראש. אנו נזכרים בנושאים כאשר הם בוערים, ואז עוסקת בהם ועדה אחרת. נכון היה לקיים דיון בענין אג"ד כבעיה מרכזית במשק, לא בקשר להלוואה.

אני מציע שנסכם את הדברים כך: א. אנו מבקשים להעלות על סדר-היום של הוועדה את בעיית מל"ח; ב. אנו מבקשים מיו"ר הוועדה לקיים דיון קצר בשאלה שהעלה חבר-הכנסת שערי, אז נקבע כללים לפעולה.

פ. פלקסר: לפני חודש וחצי דנה הוועדה בבעיות אג"ד וקיבלה החלטה מפורשת לחזור לדון בנושא אחרי פרסום

מסקנות ועדה-גולומב.

היו"ר י. מודעי: אז לחצתי לקיים את הדיון. הוועדה אמרה שמוטב להמתין לדו"ח הוועדה.

תקנות המס הכנסה (החוק), תשל"ב-1972

חוק הליכות המסחר הובא לקריאה ראשונה בכנסת השביעית. הוחל עליו חוק הרציפות בכנסת השמינית. לבקש החלת רציפות על חוק פעמיים. רק לאחרונה בהתחשב בעבודה שהחוק הוא מסובך וארוך, הוא כולל מסעיפי משנה רבים, אני מטיל ספק אם הוועדה תוכל להחיל את החוק בקדנציה הזו. אם לא ניתן יהיה להחיל את החוק, על הממשלה להחליט על עתידו של החוק. שאלתי היא: האם יש טעם לדון בחוק ולהשקיע בו מרץ, למן יגיש בסוף, כאשר כלל לא ברור אם נוכל לסיים את הדיון ולהביא את החוק לקריאה שנייה לקריאה שלישית בכנסת. אני חושב שנצטרך להקדיש לכינון החוק 70-80 ישיבות.

זוהי שאלה פרקטית. הכנסת מסיימת את תקופת כהונתה ביולי 1977.

בקדנציה הקודמת התקדמנו בדיונים, הגענו לסעיף 3 ועברנו אותו. סעיף 3 הוא הסעיף המשמעותי ביותר בחוק, בו נגמרו אותנו - גמרנו את לב החוק. אני סבור שדרושות 60 ישיבות, מה גם שחלקים רציניים של החוק הם העתקה מחוקים אחרים, חלקים ממנו קיבלנו בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים. אם רוצים לחזור ולהתווכח על סעיף 3, זוהי סמכות הממשלה. ישוּת את אהן חשובות שהשבנו. בפרוטוקול יש חשובות של כל הסעיפים נדבר לסעיפי המשנה של סעיף 3. אני בדעה שהחוק יכול להתקבל. אני חושב שהצדדים מסחר הוגנים במשק סוער. אני בטוח שתוך מאמץ יתקבל החוק לפני תום הקדנציה של הכנסת השמינית.

נעביר את ההערה הזו ליושב-ראש הוועדה. הוא יכול לקבוע אם ניתן להקדיש מספיק ישיבות לדיון. החלטתו תקבע את דרכי העבודה של הוועדה. קיבלתי על את ההחלטות של ישיבה זו, ואני מציע שניגש לדון בחוק.

אני מקבל את הכרעתו של היושב-ראש. אני מפנה את ההערה לנציגי הממשלה. אני מניח שהם צריכים להחליט על עתידו של החוק. בטרם הם נותנים את התשובה. לדעתי, הכנסת השמינית לא תוכל לקבל את החוק. לכן חבל על הזמן. אני מבקש שהממשלה תתייחס לכך.

אני חושב שאיננו יכולים להגיד שלא נדון בחוק מסוים כי לא נספיק לסיימו משום שלכנסת השמינית 60 ישיבות. כל עוד הכנסת קיימת היא חייבת לעבוד. אני מסכים שאם לא נסיים חבל יהיה על העבודה שהושקעה; אם נעשה את המאמץ הזה, נזכיר חובתנו לעשות את המאמץ. איננו יכולים לומר: החוק לא יתקבל, נקח הממשלה חזרה את החוק. עלינו להתחיל בעבודה מיד עם סגירת הכנסת.

אני חושב שאפשר לסיים את הדיון. זה תלוי איך עובדים. לעתים צריך לקצר. גם מבחינת המסחר יש צורך שימנעו תקלות בחיי המסחר יום-יום. חוק זה נדון בכנסת הקודמת, והוא לסיים את הדיון בו לפחות בכנסת הזו. יש חוקים שגורם לא שפתי עליהם, כמו חוק המושבים, הנוגע לציבור מסוים. כאן נדון בחוק הנוגע לכלל הציבור. אני מציע שנעשה את המאמץ הזה.

היו"ר י. מודעי:

הסיכום נשאר סיכום. תגובת המשרד הושמעה באופן ברור. שמענו את ההערות של חברי הוועדה. נפתח עכשיו בדיון. נציג המשרד אמר דנה והגיעה עד סעיף 3 ועד בכלל. (נ. לירם): זה היה בקדנציה הקודמת בישיבות הוועדה בראשותו של חבר-הכנסת שכטרמן. היושב-ראש מסר לי שלמעשה השלב אליו הגיעה הוועדה הוא שכל הגורמים המעורבים בענין השמיעו את הערותיהם והשגותיהם, נשאלו שאלות וניתנו חשובות, ולמעשה עכשיו ניגשים לדיון בחוק עצמו. אשמח אם הוועדה סיימה את הדיון בשלושה סעיפים. לא כך נמסר לי.

אני רוצה להציע שנדלג על סעיף ההגדרות כדי לתת שהות לעיין בו. הנוהג הוא שאם חברי הוועדה אינם מעלים הסתייגויות לסעיף שעברנו עליו, אנו רואים אותו כסעיף שנחקבל. אנו צריכים לראות אם הוא נתקבל לפי הנוסח המופיע בחוברת הכחולה או שהוכנסו בו תיקונים.

אני מציע שנתחיל בסעיף 2.

נ. לירם:

אחד מחברי הוועדה שאל בישיבה הקודמת האם במסגרת ההגדרה של "שירות" כלולים גם שירותים של גופים מקצועיים כמו עורכי-דין, רופאים וכדומה. רצינו להביא מובאות מחוקים דומים בעולם.

היו"ר י. מודעי:

נחזור לענין ההגדרות.

נ. לירם:

שמרנו את הזכות לומר משהו בענין. לדעתנו כל מקצוע חפשי הוא שירות וכך הוא מוגדר. באנגליה, שם חוק הילכות המסחר הוא מתקדם, מוצאים צווים הנוגעים להילכות מסחר של עורכי-דין ("סוליסטורס" ולאדווקיטס" בנפרד) על-ידי הממונה על הליכות המסחר. בארצות מתוקנות חל חוק הליכות המסחר על שירותים אלה. חוק זה כולל הוראות על-ידי נכללות בחוק לשכת רואי-חשבון, או חוק לשכת עורכי-הדין או פקודת הבגדים וכדומה. לכן חשוב שחוק הליכות המסחר וחול גם על שירותים אלה.

מ. דרובלס:

בישיבה הקודמת דנו בהגדרה של מונח אחד. הגענו להגדרה של "עסק". לא סיכמנו את

ההגדרה של "מצרך".

היו"ר י. מודעי:

החוק חייב להתחיל בהגדרות. בחוק זה על-פי מספר ההגדרות וגם משקלן - ושמענו הסבר על הגדרה אחת שהיא עולם מלא - נראה לי שכדאי להיאבק קודם במטריה בלי שההגדרות המדוייקות עדיין ברורות לנו. בחוק אחר נוכחנו לדעת שאנו יכולים לוותר בהגדרות כאשר הסנקציות הן פחות חמורות. אמרתי לעצמי כי כאשר נעסוק בחוק נוסף אציע להתחיל את המאבק על הסעיפים המטריאליים ולהשאיר את ההגדרות לסוף, בתנאי שאין שם מושג חדש. הפעם זה קל כי הדיון הפורמלי כבר התקיים. אני מציע להשאיר את סעיף ההגדרות פתוח ולחזור אליו בשלב מסוים של הדיון או בסוף.

מ. דרובלס:

חבר-כנסת יכול לדרוש רביזיה. איש מבין הנוכחים לא היה נוכח בדיון שהתקיים בכנסת

השביעית.

היו"ר י. מודעי:

רביזיה עושים בסוף, לא נשענתי בטיעוני רק על הענין הפורמלי.

מ. דרובלס:

בישיבה הקודמת התחלנו לדון בהגדרות.

היו"ר י. מודעי:

אני חוזר על ההצעה כי בשלב זה נדלג על ההגדרות. אם אין לכך התנגדות חריפה, אני מבקש לעבור לסעיף 2. השיטה היא שאנשי המשרד מציגים את הסעיף, מסבירים אותו, אחר-כך חברי הוועדה מעירים הערות או שואלים שאלות, לאחר מכן יש זכות התשובה לפציגי המשרד ואנו מחליטים.

סעיף 2 - חובת מסחר הוגן

סעיף זה אוסר באופן כללי מעשים הסותרים את מידות המסחר ההוגן. מסעיף זה עדיין איננו יודעים מהם המעשים האלה. סעיף 3 ב-6 סעיפי המשנה שלו מפרט את המעשים המסחר ההוגן, ואילו סעיף משנה (7) מדבר בהכללה על כל מעשה אשר שיש בו משום תחרות לא הוגנת או משום הונאת הציבור, מעשה שלא בסעיפי המשנה הקודמים.

סעיף 3 - מידות מסחר פסולות

אקרא את סעיפי המשנה של סעיף 3. סעיף משנה (4) דן בהוצאת דיבה מסחרית. חלק מצוין בחוק איסור לשון הרע, שאיננו נוגע רק לעסקי מסחר. לכן בסוף החוק יש ביטול של הוראות חוק לשון הרע הנוגעות למסחר. ההוראה בסעיף משנה (5) כמעט איננה מצויה בחוק קיים. אם ילכו לפי ה"קומון-לאו" שחל במידה מסוימת במדינת ישראל, אפשר לתבוע על שידול. בחלק מוצא הדבר ביטוי בהוראות פקודת הנזיקין. ייתכן שאמר בסיפא "אף אם אין בהפרה משום נזק ממוך?" לפי פקודת הנזיקים ניתן לתבוע על גרם הפרת חוזה רק כאשר ניתן להוכיח נזק ממוך. הסיפא איננה שגם אם אין הוכחה שנגרם נזק ממוך יראו בכך מעשה הנוגד את מידות המסחר ההוגן. בסעיף משנה (7) יש הוראה כללית שאיננה מגודרת, צריכה המשפט יצטרך לקבוע זאת.

במדינות שונות יש שיטות שונות של חקיקה בעניין נגודת המסחר. יש המפרטות את המעשים שיש בהם סתירה למידות מסחר הוגן, ויש חוקים שבהם נקבעה הוראה כללית, כמו למשל החוק האמריקאי שם נאמר שבכל מקרה שעושה "אן-פייר-פרקטיס" עובר על חוק הגינות המסחר. בבואנו לעיין את החוק שלנו ראינו את ההבדל והשלילה בכל אחת מן השיטות. אם נסתמך מפרט בחוק את המעשים האלה, הרי מפני שהחיים המשקים הם מגוונים ומשתנים מחר יכול להתגלות מעשה שהוא יותר חמור מאלה שפירטת, שלא צפית אולי מראש, ואינך יכול לנקוט בעמצאים נגדו. לכן מצאנו לנכון להוסיף הוראה כללית ולהשאיר לבית-המשפט את הקביעה, על-פי מנהגי המסחר, אם יתגלה הוגן או לא הוגן. מאידך גיסא, אם היינו מסתפקים רק בהוראה כללית ללא פירוט של מעשים, הרי זה יפה למדינה כמו ארצות-הברית שיש לה חוקים עניינה בת 150 שנה, המתבססת במידה רבה גם על ה"קומון-לאו האנגלי, ויש לה מאות שנים. הם יודעים מהו מעשה הנוגד את כללי המסחר ההוגנים. מעשה שאם נקבע הוראה כללית היא תישאר בגדר של אות מתה ותהיה הלכה למעשה מורית כן. לכן קיבלנו את שתי השיטות כדי להסיר את הפגם של חוקי המסחר הוגן לאור הדינמיות בחיי המשק והכלכלה וכדי שהחוק לא יהיה יעיל יותר.

היתה לכך גם סיבה נוספת. אנו מדינה הקולטת עולים. העולים באים אלינו מארצות שונות שבהן יש דרכים ומנהגים שונים של מסחר הוגן. (היו"ר י. מודעי: גם השופטים באים מארצות שונות). חלק מהשופטים יש אפשרות של ערעור. חשבנו לנכון לקבוע מסגרת שלא תהיה מוצה זחשמש מורה-דרך גם לבתי-המשפט וגם למי שצריך לפעול בהתאם. חוקי המסחר המשפט שיוכל לקבוע לפי סעיף משנה (7) אם המעשה הוא הוגן או לא, קיימת ועדה ציבורית לפי סעיף 58.

מודעי: ההסבר היה מצויין, אבל אני לא אמליץ לחברי הוועדה לקבל את סעיף 3 בצורתו זו. אילו נזכר היה תלוי בי, הייתי מביא את הסעיף בצורה שונה לחלוטין. אלך מקיטוב אל הקל, ואתחיל בהוראה הכללית.

זו לא פעם ראשונה שמביאים לכנס חוק הנותן סמכות, ולאחריו באה הוראה כללית בנוסח: כל היתר. הנטייה של המחוקק

היא לא לאשר את הנוסח הכללי ולדרוש הבהרה, כי בסופו של דבר יש עונשין וקנסות. הוועדה עסקה בכך פעמים רבות ולא קיבלה את הנימוק שהשופט יחליט. אנו יושבים כאן כדי שהשופט לא יחליט לפי ראות עיניו אלא לפי הנחיות של המחוקק.

אני מבין שאי-אפשר לפרט את כל המקרים. הדרך בה הולך המחוקק היא מתן סמכות לשר להתקין תקנות בנושאים מוגדרים, תקנות שעליו להביא לאישור של המחוקק, ובמקרה זה הוועדה. אם הדרך הזו מקובלת עליכם, לא נקיים את הוויכוח ואני אציע שתביאו נוסח מתאים.

הערה שניה שהיא בעיני עקרונית היא לסעיף-משנה (6) הדן בסירוב לא סביר של בעל עסק לספק ללקוח מצרך שבמלאי וכו'. אני מבין סעיף כזה בשעת חירום כאשר יש חשש לפגיעה באזרחים. החוק הזה מכוון לימי רגיעה, ואני מציע למחוקק את פסקה (6). אינני חושב שיש לכך מקום במשק חפשי. לסעיף כזה, ואפילו יותר חריף, יש מקום במשק בלתי-חפשי ומבוקר. סמכות כזו קיימת לגבי מצרך בר-פיקוח. לשכת המסחר מציעה להגביל את הסעיף למצרכים ברי-פיקוח או מצרכים שניתנים במסגרת מונופול או קרטל. לא אציע לוועדה לקבל את הסעיף בהכללה כפי שהוא מופיע כאן.

אני עובר לסעיף משנה (5) ואתחיל בחלק השני של הסעיף. חל איסור על הפעולה לפי פקודת הנזיקין, אם נגרם נזק כספי.

א. שומר:  
בפקודת הנזיקין אין איסורים; יש קביעה מהי עילה לתביעת נזיקין. פה זה ענין של איסור. איננו עוסקים בנזיקין, איננו נותנים למי שנפגע זכות להגיש תביעת נזיקין. אנו עוסקים בסוגיה של מסחר הוגן. גרם להפרת הסכם עם הזולת זה מעשה לא הוגן במסחר.

היו"ר י. מודעי:  
במקרה כזה יוטלו קנסות. אתה אומר שזו עבירה גם אם אין נזק ממוך.

א. שומר:  
הבה נבחין בין נזיקין לבין האיסור. אדם מגיש תביעה לפי פקודת הנזיקין, מוכיח שנגרם לו נזק ממוך, וביח-המשפט פוסק לפי זה אם מגיע לו פיצוי או לא. יכול אדם להיפגע בלי שייגרם לו נזק ממוך. קשה להוכיח פגיעה במוניטין. אם לא אוכל להוכיח שהיה שידול להפר חוזה, אין עבירה. יכול להיות שעדיין לא נגרם נזק ממוך, הוא עדיין לא שיווק את הסחורה, אבל מבחינה מסחרית המעשה שנעשה איננו הוגן.

היו"ר י. מודעי:  
ההבהרה הזו חיזקה אותי בדעתי שהסעיף איננו במקומו.

עכשיו אני מתייחס לשני החלקים של הסעיף. בעולם העסקים מה איכפת לי אם שידלו עובד או בעל עסק למעול בתפקידו - ואין הגדרה מה פירוש למעול בתפקיד - אם התוצאה היא מוזרה מאד: זה נהנה והשני לא חסר? אם האיש לא ניזוק כתוצאה מהשידול, מדוע זו צריכה להיות עבירה? איננו עוסקים בפילוסופיה של החיים. לפי השקפת עולם פילוסופית אתה צודק, זה לא מעשה הוגן. מדוע זה צריך להפריע לציבור, למחוקק או למשרד שלמישהו היתה טובת הנאה? סעיף זה נשען על המושג "למעול בתפקידו" שאיננו מוגדר; הוא נשען על מעשה רע שאיננו מוגדר. ביתר פרטי הסעיף צריכה לבוא הגדרה למי נגרם הנזק. מאימתי זה מעשה רע לגרום טובת הנאה למישהו? לדעתי סעיף משנה זה על שני חלקיו בא להרחיב את החוק על מעשה שאיננו בגדר מעשה לא הוגן.

הצעתי היא למחוקק את סעיף משנה (5) או להוסיף בו התנאה על נזק ממוך שנגרם, או אפילו הגדרה יותר רחבה.

אשר לסעיפי משנה (2) ו-(3) - אינני יודע מזו פגיעה בסימן מסחר או בסוד מסחרי. אני יודע מזו פגיעה בדגל.  
א. שומר: יש הגדרה לפגיעה בסוד מסחרי בסעיף 14.

היו"ר י. מודעי: אין לי הסתייגות לסעיפי משנה (2) ו-(3). יתכן שתהיה לי הסתייגות כאשר נגיע להגדרות.

מ. דרובלס: איננו יכולים לקבל את הנוסח הכללי של סעיף משנה (7). לדעתי כאן דרוש פירוש יתר. לפקיד מסוים יידמה שנעשתה עבירה, ואז צריך יהיה לפנות לבית-המשפט שיקבע הלכה. את הנושא הזה צריך להשאיר לתקנות שיחקין השר באישור ועדת הכלכלה.

מה פירוש הוצאת דיבה מסחרית?

א. שומר: יש לכך הגדרה.

מ. דרובלס: טענה שמוצר מסוים איננו טוב ולא שווה את מחירו, זוהי הוצאת דיבה?

מה פירוש לשדל עובד לגרום להפרת חוזה? נניח שאני בא לאדם, שסיכמ על עסקה עם אדם אחר, ומציע לו לעשות את העסקה בתנאים יותר טובים. האם זוהי עילה לתביעה על הפרת חוזה אם אדם עשה את העסקה עם מי שהציע לו תנאים יותר טובים? זהו מסחר חפשי בין שני צדדים. אדם עשה עסקה והתחרט.

היו"ר י. מודעי: אתה רואה בכך פגם מוסרי, אבל לא פגם עסקי.

מ. דרובלס: מה פירושו סירוב לא סביר לספק מצרך?

י. שערי: השופט יקבע.

מ. דרובלס: אנו צריכים לתת הנחיות לשופטים.

הנוסח "התניית תנאים לא סבירים" הוא יותר אמור. סעיף משנה (6) הוא החמור מכל סעיפי המשנה.

א. אבטבי: אני מבקש הסבר נוסף לנוסח של סעיף 2.

מה פירוש מעשה הסותר את מידות המסחר ההוגן? נניח שאדם רוצה להוריד את המחירים. האם זה מעשה הסותר את מידות המסחר? נראה לי שבמקום המילה "הסותר" צריך לומר: "הפוגע".  
(היו"ר י. מודעי: המילה המחאימה היא "בניגוד").

אני מסכים לדעתו של היושב-ראש על סעיף משנה (5). האם מסירת מידע זוהי מעילה בתפקיד? חיפוש אחר מידע הוא מחוייב המציאות. מידע ישיר אתה יכול לקבל מהעובדים במפעל. האם הסעיף בנוסחו המוצע עונה על הבעיה?

הייתי חוץ באמור בסעיף משנה (6). היינו עדים לאתרוגה לאגירת שמן על-ידי סוחרים.

היו"ר י. מודעי: זהו מוצר בר-פיקוח.

א. אבטבי: לגבי מוצרים ברי-פיקוח יש לכך כל ההצדקה.

בתחילה חשבתי שצריך למחוק את סעיף משנה (7) כי המחוקק איננו צריך להשאיר דברים פתוחים. אני מסכים שנשאיר את הענין לתקנות שיחקין השר באישור ועדת הכלכלה.

י. שערי:  
הערה לסדר הדיונים. אנו צריכים להפריד בין סעיפי משנה (1), (2), (3) ו-(4) שעליהם יש פרק מיוחד בחוק ומן הראוי לדון בהם במסגרת הפרק המתאים, לבין סעיפי משנה (5), (6) ו-(7) שעליהם אין פרק מיוחד בחוק. אני מציע שנדון עכשיו רק על סעיפי משנה אלה. אתחיל בסעיף משנה (7). אני מתלבט כאן. היו"ר הציע להשאיר זאת לתקנות. לו אפשר היה להגדיר את המעשים האלה, אפשר היה להכניס את הפירוט שלהם לחוק. אתה נותן לשר סמכות להתקין תקנות כדי לאפשר יתר גמישות וכדי להכניס שינויים בדרך יותר קלה. כאן הבעיה איננה נעוצה במתן פירוט או בתוספת קטגוריה זו או אחרת, אלא בשאלה אם צריך להכניס את המושג של "אן-פיייר-פרקטיסס". זוהי השאלה העיקרית והעקרונית. אינני רואה מה יועילו כאן תקנות. בענין זה נשמע על הנסיון בארצות-הברית. אומרים שיש נוהגים שונים וגם שופטים שונים. אנו בשיטה המשפטית שלנו הולכים לפי השיטה האנגלו-סכסית. זוהי השיטה שלנו, כך היא בנויה. לא נשנה בתזמנות זו את השיטה. בשיטה האנגלו-סכסית יש לפסיקה של בתי-המשפט תפקיד נכבד, מה שלא קיים באותה מידה בשיטה הקונטיננטלית. פסק-הדין גם הוא מהווה מעין חקיקה. והשופט היא במידה מסוימת גם כן מחוקק על-ידי התקדימים שהוא יוצר. מן הראוי לשמוע כיצד פועל הענין, האם יש מדינות שקבעו בחוק או בתקנות מהו מעשה לא הוגן.

אני סבור שסעיף המשנה בענין סירוב לא סביר לספק מצרך או שירות הוא דריש, אולי צריך לסייג אותו כדי שלא יחול על קרקע. אחד האלמנטים היסודיים בספרות הוא שאינך רוצה למכור.

היו"ר י. מודעי: התחרות זהו אלמנט למניעת ספרות.

י. שערי: אחד האלמנטים הוא שאינך מוכר וכך יוצר מחסור מדומה וגם פניקה. אפשר להגיד שקרקע, או פרדס-בחסכון, יש להם אופי שונה.

היו"ר י. מודעי: מדובר על בעל עסק ולא על אדם שרכש פרדס בחסכון.

י. שערי: לדעתי סעיף כזה הוא דרוש. יכול להיות שצריך לסייג אותו. לעומת זאת, אינני מבין את סעיף משנה (5). חוק זה עוסק בעיקר ביחסים בין הסוחרים לבין ציבור הלקוחות. סעיף זה דן יותר ביחסים בין עובד ובעל העסק. לכן אני חושב שלא צריך לכלול אותו במסגרת של סעיף 3. ההגדרה המוצעת גם לא וראית לי. כשיטה אני מציע לא לדון עכשיו בסעיפי משנה (1), (2), (3) ו-(4) אלא כאשר נגיע לפרקים המתאימים.

א. לבני: אני מסכים שנדון בנפרד על הסעיפים שיש להם פירוט בפרקים הבאים. אני מתייחס לסעיפי משנה (5), (6) ו-(7). אתחיל בסעיף משנה (5). אני רוצה להעיר שלחוק זה יש קשר להתקשרות שלנו עם השוק האירופי וכדאי לחשוב על התאמת הנוהלים. המכיר את ההווי של מדינת ישראל יודע שעובד מתחיל לעבוד בעסק, לומד את תהליכי הייצור או את השיטות, וכעבור כמה זמן מחליט להיות עצמאי ולפתוח עסק משלו. יש ענפים שמעולם לא התפתחה בהם העשייה כבדה ורצינית מבחינת מספר העובדים בה כיוון שעובדים, לאחר שלמדו את המקצוע ואת השיטות, רכשו ציוד והקימו מפעל והחלו לחזר אחרי לקוחות שהיה להם קשר אתם בתקופת עבודתם במפעל הקודם. לכן יש במדינת ישראל יותר נגרינות מאשר בארצות-הברית. הוא הדין בענף ההלבשה.

נ. לירס: מספר החנויות יחסית לגודל האוכלוסיה הוא בין הגדולים בעולם.

היו"ר י. מודעי: הסעיף לא דן בפתיחת עסקים.

א. לבני: אם קיים סעיף 62 לפקודת הנזיקין, לשם מה דרוש לנו סעיף זה כאן? בסעיף זה נאמר כי שביטה

והשבתה לא ייחשבו כהפרת חוזה. אם אנו רוצים מסחר הוגן, זה חל גם על שבייתה והשבתה, ואז דרושה הגדרה יותר מבוססת. אני בעד סעיף משנה (5) אם הוא יהיה החלטי ומפורש; אם הוא משאיר אפשרות של התחמקות, אין לכלול אותו בחוק.

את סעיף (6) אפשר למחוק כי הנושא מעוגן בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים. בעיקר אין לו מקום בארץ שיש בה אינפלציה דוהרת.

אשר לסעיף משנה (7) - הכלכלה של המדינה מושחתת על תחרות לא הוגנת. אינני מדבר על הונאת הציבור, נושא שהוא מעוגן בחוקים אחרים. אני מדבר על תחרות לא הוגנת. חלק מהתעשייה שלנו, כמו התעשייה הקיבוצית, איננו משלם מסים, ובדרך זו היא מתחרה בצורה לא הוגנת עם תעשיות אחרות שעליהן מוטלות כל החובות. ידוע שהקיבוצים מקימים רשת של חנויות בכל הארץ. אני מסכים שנדון באופן יסודי בכעיה; אבל סעיף סתמי שיאפשר לשים את היד על סוחר גלנטריה איננו דרוש כאן.

היו"ר י. מודעי: בסעיף 2 אני מציע להוסיף את המילה "ביודעין", "לא יעשה אדם ביודעין מעשה הסותר את מידות המסחר ההוגן". יש מקרים בחיי המסחר שאדם משתמש בסימן מסחרי הדומה לסימן קיים בלי לדעת על כך.

א. שומר: להלן נאמר בחוק באיזה מעשים דרוש האלמנט של הידיעה ובאיזה לא.

היו"ר י. מודעי: אני מדבר על מידות מסחר, וכאן יש להדגיש: שלא יעשה ביודעין. זה לא מסוג החומרות שצריך לשריין את הציבור נגד שגגה: אינני מדבר על זדון.

א. שומר: מהאמור בסעיף 13 אתה למד שבמקום שלא נאמר "אם ידע" יש צורך ביודעין.

היו"ר י. מודעי: אני עומד על כך שבסעיף זה ייאמר במפורש: לא יעשה ביודעין, כדי לא להשאיר את הפירוש לבית-המשפט.

א. שומר: נשאלנו אם ניתן להגדיר את המונח הכללי של תחרות לא הוגנת. נסינו לעשות זאת, חיפשנו בחוקים אחרים, פנינו לאומנות שם מדובר על קנין תעשייתי ומתייחסים לתחרות לא הוגנת, ולא מצאנו הגדרה כזו. חיפשנו בחקיקה ובפסיקה ולא מצאנו. היו ר העיר לגבי סעיף משנה (7) שמוטב להשאיר לשר לקבוע בתקנות את המעשים האלה. אנו נבדוק את ההצעה במשרד.

אני מבין את הנטייה של המחוקק לכסות את פני השטח יותר ככל האפשר כדי לא להשאיר דברים לפירושו של בית-המשפט. בארצות המערב כמו ארצות-הברית, קנדה וארצות דמוקרטיה אחרות, משאירים דברים רבים לפירושו של בית המשפט, כי לא ניתן לחזות מראש את הכל. בארצות-הברית המונח "אן-פייר-פרקטיס" הוא רחב, הוא יותר רחב מאשר ההגדרה שלנו: תחרות לא הוגנת או הונאת הציבור. מהו תיאור כוזב? גם כאן אין הגדרה מדוייקת, והמושג יהיה נתון לפרשנות של בית-המשפט. עלי לציין שאפילו בארצות-הברית יש מעין בית-דין אדמיניסטרטיבי שהוא קובע הנחיות. אינני רואה אפשרות לצמצם את ההגדרה עד כדי כך שבית-המשפט לא ייאלץ לתת פירושים.

י. שערי: השאלה היא מהו המרחב. תמיד יהיה מקום לפירושים.

א. שומר: לא מצאנו הגדרה יותר מדוייקת לתחרות בלתי-הוגנת ולהונאת הציבור.

אשר לקריטריונים המוסרי והעסקי והטענה שאין בכך משום הגנת הצרכן - לצרכן אין נגיעה לענין השידול. החוק איננו חוק הגנת הצרכן. זהו חוק הבא לקבוע את מידות המסחר ההוגן גם בתחרות בין יצרן לייצרן ובין סוחר לסוחר. אם התחרות היא לא הוגנת, סובל בסוף הצרכן. האמור בהעיקף משנה (5) קיים בחוקים של ארצות שונות. לא אנו המצאנו זאת. באנגליה חל איסור על שידול כזה לפי הקומון-לאו. אם ילכו לפי המשפט המקובל ניתן לתבוע על כך לדין. זוהי מעילה בתפקיד. אדם הממונה על מחסן אספקה של מפעל יספק סחורה מחוץ לתור למי שהוא מעדיף אותו, לאחר שידול. זה ענין מוסרי או עסקי? חשוב שבמסחר יהיו מידות מסחר הוגנות. לעתים מי שלא קיבל את אספקת חומר הגלם בזמן.

היו"ר י. מודעי: בעל-הבית יפטר את אותו עובד.

א. שומר: הסעיף לא דן בבעל-הבית אלא על שידול. הוא לא בא להגן על הציבור או הצרכן אלא להסדיר את היחסים בין הייצרנים ובין הסוחרים. לדעתי יש מקום לסעיף זה. אולי אפשר להוסיף כאן סייגים והגבלות. לכך יש פתרונות בארצות בהן נתנו את הדעת על מסחר הוגן. אני חושב שהכנסת צריכה לתת דעתה לכך.

נ. לירם: החלטנו לדון בסעיפים האופרטיביים. סעיף משנה (7) הוא סעיף כללי. לא השארנו הכל לבית-המשפט, הצענו הקמתה של ועדה מיעצת לשר שתהיה מורכבת מאנשי ציבור ועובדי המדינה, היא תמליץ בפני השר איך להגדיר מהי מידת מסחר פסולה שאיננה כלולה בסעיפי משנה (1)-(6) בהקשר לתחרות לא הוגנת. השר יוצא צו.

היו"ר י. מודעי: היכי זה כתוב? השופט קורא את החוק.

נ. לירם: יש ו... שתגדיר מהי מידת מסחר פסולה. כאשר נגיע לסעיפים אלה נפרט זאת יותר. קיים עוד מוסד המסייע לשר. הצענו צו על-ידי השר בהשראה של ועדה מיעצת שזהו גוף פרה-חיקוקי.

היו"ר י. מודעי: אנו ניגשים לסיכומים.

בסעיף 2 יש הנוסח כפי שהוא מופיע בחוברת הכחולה ויש הצעה להוסיף כאן את המילה "ביודעין". אני מעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להוסיף בסעיף 2 את המילה "ביודעין" נתקבלה

היו"ר י. מודעי: בסעיף 3 אנו מקבלים את סעיפי המשנה (1), (2) ו-(3). זה לא מחייב אותנו לגבי משנה (4) יש הערה של חבר-הכנסת דרובלס פירוטים שיבואו. לסעיף על המונח "הוצאת דיבה".

נ. לירם: בהמשך לסעיף 3 יש פירוט.

היו"ר י. מודעי: אנו מקבלים גם את סעיף משנה (4). כאשר נגיע לפירוט - ניאבק.

לגבי סעיף משנה (5), אם אתם מקבלים עליכם להגיש מפורש - בבקשה.

סוכם: נציגי המשרד יציעו נוסח חדש לסעיף משנה (5).

היו"ר י. מודעי: לסעיף משנה (6) היתה תמיכה בסעיף והיתה הצעה למחוק אותו. אני מעמיד להצבעה את ההצעה המרחיקת-לכת למחוק את הסעיף.

ה צ ב ע ה

ההצעה למחוק את סעיף משנה (6) נתקבלה

י. שער: אני לא הצעתי למחוק את הסעיף. יתכן שתהיה בקשה לרביזיה בענין. אני שומר לי זכות לבקש רביזיה.

היו"ר י. מודעי: רביזיה כזו תהיה בסוף הדיונים.

לגבי סעיף משנה (7) יש הצעה שהשר יתקין תקנות באישור ועדת הכלכלה. אני מעמיד להצבעה את הסעיף כפי שהוא מוצע במהותו בתיקון נוסח מול ההצעה שייאמר כאן כי השר יתקין תקנות באישור הוועדה.

ה צ ב ע ה

בעד הנוסח המוצע של סעיף משנה (7) בתיקון מילולי - 1  
בעד ההצעה שהשר יהיה מוסמך להתקין תקנות באישור ועדת הכלכלה - רוב

ההצעה להסמין את השר להתקין תקנות באישור הוועדה, נתקבלה

א. לבני: אני הצעתי או להגדיר את הסעיף ביתר פירוט או למחוק אותו.

היו"ר י. מודעי: בכך סיימנו את הדיון בסעיפים 2 ו-3 לחוק. אני מודה לכם ונועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.50)